

8. luokan mediaporras

TEEMA: Turvataitopajat nuorille (Tämä mediapaja toteutetaan Keuruulla yhteistyössä Nuorisopalveluiden ja poliisin kanssa, ja he ovat pajoista kouluille yhteydessä automaattisesti). Mikäli teillä on kysyttävää pajojen toteutuksiin liittyen, ottakaa yhteyttä:

Nuorisopalveluiden vastaavaan:

Niina Savilahti
[040 512 6348](tel:0405126348)
niina.savilahti@keuruu.fi

tai nuoriso-ohjaajaan:

Annika Korpinen
[040 717 3451](tel:0407173451)
annika.korpinen@keuruu.fi

Täältä löydät ohjeet ja materiaalit 8. luokan mediaportaan toteutukseen. Lue ja sisäistä nämä ohjeet huolellisesti ja lataa kaikki materiaalit valmiiksi ennen oppitunteja.

Materiaalit/välineet

- Post-it- lappuja ja A3-paperit otsikoineen
- Lämpäri x 2 ja tykki
- Tulosta [Mun Turvallisuussuunnitelma](#)
- Tulosta [Samaa Erimieltä](#) –laput
- Lataa [Tehtavakortit Tulostettavaksi](#) ja leikkaa (+ laminoi) ne sopiviksi
- Varaa kaksi erillistä tilaa, johon jakautua ryhmissä
- Permanenttitussit 6 kpl/ryhmä
- Sinitarraa
- A3 paperia, mustekyniä 10 kpl/ryhmä
- Post-it -laput purkupuuhun
- Paksua teippiä, jolla voit teipata pitkän janan keskelle luokan lattiaa

Valmistelu ennen oppitunteja

- Teippaa jana keskelle luokan lattiaa
- Lataa koneelle tai välilehdille valmiiksi [video seksuaalisesta häirinnästä](#) ja video [“Kaveri seksuaalirikoksen uhrin tukena”](#)
- Mikäli tarvitset muistamisen tueksi opetustuokiota 2 varten PowerPoint-esityksen, lataa se tästä: [Opetustuokio 2](#)

Opetustuokio 1 – Poliisin luento (n. 1 h)

Pyytäkää hyvissä ajoin paikallista poliisia luennoimaan koululle. Lisätietoa ja kaupunkikohtaiset yhteystiedot löytyvät täältä: <https://poliisi.fi/vierailut-ja-tutustumiset>

Esimerkiksi Keuruulla on otettu yhteyttä Ilari Sieppiin ja pyydetty luennolle mm. seuraavat sisällöt:

- tärkeimmät pointit seksuaalisesta häirinnästä
- väkivaltateema
- ajankohtaiset netti-ilmiöt ja some

Ennen tuntien alkua kirjoita A3-arkeille luokan seinälle kysymykset:

- Mikä oli selvää/tuttua?
- Mikä yllätti?
- Mikä jäi mietityttämään?

Ohjaajat ohjeistavat tunnin kulun luokissa. Tunnin aikana oppilaiden tehtävänä on kerätä post-it-lapuille näihin yllä oleviin kolmeen teemaan liittyviä ajatuksia, jotka kerätään otsikoiduille arkeille luokan seinälle tunnin lopuksi. Oppilaat liimaavat post it -laput lähtiessään oikeille arkeille luokan seinälle. Kerrotaan oppilaille, että näistä muistilapuista aloitetaan läpikäyminen tulevissa turvataitopajoissa, jolloin palataan myös muihin tunnilla puhuttuihin asioihin.

Opetustuokio 2 – Turvataitopajat (n. 1,5–2 h)

1. Yhteinen alustus (n. 30 min)

Tämän opetustuokion tueksi on valmis PowerPoint kommentteineen, tukemaan ja helpottamaan opetusta, jos et ole vielä ladannut ja perehtynyt siihen, tee se nyt: [Opetustuokio 2](#)

Kokoonnutaan yhdessä saliin koko luokan kanssa. Alustus ja virittäytyminen pajojen teemaan ”oikeus koskemattomuuteen”. Katsotaan YouTubesta video **Seksuaalinen häirintä #eiook (MLL)** <https://youtu.be/4r3i4qzNY2U>

Alustuksessa: Sanallistetaan, että kun ollaan turvataitopajassa, niin mitä ovat nämä turvataidot ja mikä on niiden yhteys lakiin jne. Vaikka jokin ei ole rikos, se ei ole välttämättä oikein ja huomioi toisen turvallisuudentunteen säilyttämistä.

Ihmisellä on hätätilanteissa kolme perusreaktiota, jotka voidaan kirjoittaa ylös valkotaululle, mikäli ette käytä valmista PowerPoint-esitystä.

- pakeneminen
- taisteleminen
- jähmettyminen

Selitetään, että nämä ovat usein huonoja reaktioita. Kun pohdimme tilanteita etukäteen, aivoihimme tulee uusia yhteyksiä – itse asiassa aivot eivät piittaa, onko tilanne koettu oikeasti vai onko se vain kuviteltu, toimintamalli syntyy sinne samalla tavalla. Kun treenaamme etukäteen epämukavaa tilannetta varten, emme ole tilanteen tuoman hädän vallassa ja saamme tehtyä valinnanvaran siihen, miten toimimme.

Kaikissa tilanteissa meillä on kolme vaihtoehtoa:

1) Voimmeko lähteä tilanteesta?

2) Voimmeko muuttaa tilannetta? Jos emme voi lähteä tai muuttaa, meillä on jäljellä vielä kolmas vaihtoehto.

3) Hyväksy tilanne. Tämä on vaihtoehto vasta, kun kaksi ensimmäistä ovat mahdottomia. Ja vaikka joutuisit hyväksymään tilanteen, silti se on tärkeää jälkiselvitellä.

- Media- ja digiturvataidot vahvistavat nuorten hyvinvointia, toimijuutta ja osallisuutta mediakulttuurissa. Suojaavat nuorta mediankäytön haitoilta ja ikäviltä lieveilmiöiltä.
- Oikeus koskemattomuuteen ja loukkaamattomuuteen pätee myös digiympäristöissä!
- Kuka määrittää, milloin rajoja rikotaan ja milloin keskustelusta tulisi poistua?
- Lainsäädäntö pätee myös digiympäristöissä, joten et voi tehdä netissä ihan mitä haluat, ilman seurauksia. Olet edelleen Suomen kansalainen ja paikalliset lait koskevat sinua!
- Netissä paljon hiljaisia seuraajia! – haluatko itse olla sellainen?
- Grooming voi olla pitkään todella harmitonta: sinulle vain jutellaan ja sitten ajan mittaan se kääntyy.
- Mieti, millä tasolla keskustelu on. Jos toinen ylistää ja kehuu sinua ylitsevuotavan paljon, haluaako tämä ihminen sinulta jotain?
- Tyypillistä on sokeus tiedolle omassa ryhmässä
- Ikävät nettikokemukset eivät liity aina sovelluksen tai palvelun ominaisuuksiin vaan siihen, että niiden käyttäjät eivät noudata sovittuja sääntöjä ja ohjeistuksia
- Millainen viestikulttuuri on esim. kavereiden kesken?
- Millainen käytös on hyväksytty ja normalisoitua?

Nuoria pyydetään palauttamaan mieliin, poliisin pitämän turvataitoluennon sisältöjä. Mitä jäi mieleen poliisin luennosta? Käydään yhdessä läpi luennolta nuorilta kootut post it –laput. Luetaan ne ääneen ja

mietitään, kuinka paljon esimerkiksi samoja sisältöjä, eri sisältöjä tms. tulee esille lapuissa. Tavoitteena auttaa nuoria hahmottamaan ja selkiyttää turvataitojen koko laajuutta ja eri näkökulmat sekä miksi näistä asioista on tärkeä keskustella.

2. Janatehtävä (n. 10–15 min)

Pyydä oppilaita asettumaan luokassa siihen janan kohtaan, joka kuvaa parhaiten heidän omaa vastaustansa. Luokan oikeassa reunassa ollaan täysin samaa mieltä, vasemmassa täysin eri mieltä. Oppilas voi ilmaista erilaisia mielipiteen asteita asettumalla janan eri kohtiin ja jos hän on epävarma, voi asettua keskelle janaa.

Harjoituksen ohjaaja esittää väitteet, ja jokaisen väitteen jälkeen keskustellaan lyhyesti. Kommentointi on vapaaehtoista, pyydä kuitenkin jokaista miettimään omalla kohdallaan vastaukset keskustelukysymyksiin, vaikka he eivät sanoisikaan sitä ääneen. Pyri siihen, ettet kauhistele tai arvota oppilaiden mediakokemuksia, vaikka ne kuulostaisivat kuinka hirveitä. Janatehtävään voi nostaa oppilaiden ajatuksia myös luennon aikana kerätyiltä post-it-lapuilta!

1. Katselen usein ohjelmia, nettivideoita ja elokuvia tai pelaan pelejä, joissa on väkivaltaa.

- Kysy, millaista väkivaltaa he katsovat? Miten usein, jopa päivittäin?
- Kysy viittausäänestyksellä millaista väkivaltaa ovat nähneet, esimerkiksi murha, itsemurha, pahoinpitely, paloittelusurma, tappelu, seksuaalinen väkivalta... Pyydä katsomaan ympärille ja pohtimaan, miten yleistä väkivaltaa mediassa onkaan. Väkivallasta on tehty meille actionia ja viihdettä. Mitä ajattelet tästä?
- Onko mahdollista, että oma suhteesi väkivaltaan muuttuu, kun näet sitä paljon?
- Onko väkivaltapelien pelaajalla suurempi riski olla itse väkivaltainen?

2. Mielestäni nuorilla on Suomessa nykyään isompi riski joutua väkivallan uhriksi kuin aikaisemmin.

- Kysy, mistä ajatukset voivat johtua. Miten oppilaat perustelevat mielipiteensä?
- Grooming yleistynyt: aikuinen henkilö rakentaa luottamuksen alaikäiseen seksuaalisessa tarkoituksessa.
- Muistutetaan, että väkivalta voi olla myös henkistä, esimerkiksi pakottamista. Henkistä väkivaltaa voi olla vaikea tunnistaa.
- Omien rajojen tunnistamisessa auttaa se tieto, että niiden vastainen toiminta tuntuu pahalle, ahdistavalle ja epämiellyttävälle. Se on sellaista kosketusta tai puhetta, mitä et halua lisää ja mihin et ole antanut lupaa. Rajojen ylityksestä voi tulla myös hämmentynyt olo ja tahdot pois koko tilanteesta. Saat itse määrittellä omat rajasi ja vain sinä voit sen tehdä. Omat rajasi saavat vaihdella eri tilanteissa ja saat muuttaa mieltäsi. Sinun ei tarvitse pelätä sitä, että pahoitat toisen mielen. Olet vastuussa vain omista tuntemuksistasi! Pitämällä kiinni omista rajoistasi kunnioitat, arvostat ja rakastat itseäsi.

3. Mielestäni mediassa on liikaa väkivaltaa.

- Kysy, millainen väkivalta ärsyttää ja inhottaa?
- Nostetaan esille, että kullakin on omat rajansa myös siinä, millaista väkivaltaa he voivat katsoa viihtyäkseen ja toisaalta millainen ei heille sovi. Tässä kannattaa olla tarkkana ja kuunnella itseään – kaikkien ei tarvitse katsoa tai tykätä kaikenlaisesta sisällöstä.

4. Minua ovat joskus jääneet mietityttämään mediassa näkemäni väkivaltaa sisältävät uutiset.

- Kysy, millaisia uutisia tai muita tositapauksia oppilaat viime ajoilta muistavat.
- Mikä niissä jäi erityisesti mieleen?
- Jos törmään somessa aitoon väkivaltilanteeseen, kannattaako sitä jakaa eteenpäin? Mitä luulet, miltä uhrien omaisista tuntuu tällaisen sisällön leviäminen? (Harjoitus muokattu [Taikalampusta](#).)

3. Harjoitus: ongelmanratkaisua (n. 20 min)

Teema: Tilanteiden tunnistaminen

Ilmiöt: häirintä julkisella paikalla, Grooming, nettikiusaaminen, väkivalta, ryhmäpaine (päähteet)

Materiaalit

- Viisi tehtäväkorttia sekä kyniä ja tyhjää paperia

Kuvaus:

Oppilaat ratkovat pienryhmissä teemaan liittyviä tilanteita, joiden tiedostaminen voi olla hankalaa ja yllättävää mutta todennäköistä nuorille. Ryhmille korostetaan, ettei tavoitteena ole pelotella vaan valmistautua erilaisiin tilanteisiin.

Tehtävä:

Oppilaat jaetaan pareittain. TEHTÄVÄKORTIT luetaan yhdessä läpi ja jokainen ryhmä valitsee yhden tilannekortin pohdittavaksi.

Parit pohtivat korttien ongelmatilanteita monesta eri näkökulmasta ja miettivät, miten ratkaisisivat ongelman vaihe vaiheelta.

- Mitä tulisi tehdä ensimmäisenä?
- Mitä vaihtoehtoja uhrilla on?
- Miten voi estää lisävahingot?
- Voiko saada todisteita tai tuntomerkkejä?
- Kenelle voi kertoa?

Lopuksi ryhmät esittelevät tilanteet ja niiden ratkaisuehdotelmät muille. Tilanteiden ratkaisuehdotukset viedään niin pitkälle kuin mahdollista. Ohjaajat ja muut oppilaat täydentävät ratkaisuehdotuksia tarvittaessa. Tähän ohjeistukseen on kunkin tehtäväkortin väittämän alle merkattu toimintasuunnitelma – listaa tukee ohjausta ja nuorten auttamista eteenpäin pohdintojensa ja ratkaisujensa kanssa.

Sanastoa käsittelyn tueksi

trollaus = Epäasiallinen kirjoittelu netissä

Grooming = Tarkoittaa sitä, että aikuinen ihminen tutustuu ja ystävystyy netissä lapsen tai nuoren kanssa tarkoituksenaan myöhemmin saada suhteesta seksuaalista tyydytystä. Kyse on siis seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

stalkkaus = Tarkoittaa vainoa ja vakoilua sekä pakkomielleistä iholle tuloa netin kautta

TEHTÄVÄKORTIT LÖYTYVÄT ERILLISESTÄ TIEDOSTOSTA!

4. Harjoitus: Mun turvallisuus (n. 15 min)

Teema: Omien turvallisuustekijöiden hahmottaminen

Katsotaan Kaveri seksuaalirikoksen uhrin tukena (Riku): <https://youtu.be/fWVjx3fvcUI>

Video käsittelee sitä, miten voi tukea kaveria rikoksen jälkeen. Turvataitoihin kuuluu sekä se, mitä voi itse tehdä mutta myös, miten tukea kaveria haastavissa tilanteissa. Seuraavaksi tehdään itselle turvallisuussuunnitelma, jossa kartoitetaan, mihin juuri sinä voit nojata haastavassa tilanteessa.

Tämä tehtävä tehdään yksilötyöskentelynä. Käydään ensin läpi turvallisuussuunnitelman kysymykset yhdessä. Nuorille jaetaan turvallisuussuunnitelman, joiden kautta he hahmottavat omat voimavarat, mahdolliset riskit sekä puutteet. Ohjaaja kertoo, ettei näitä töitä esitellä muille. Ohjaajan tulee kannustaa nuorta keskustelemaan huomioistaan pajojen jälkeen, mikäli häntä jää mietityttävään jokin asia. Ohjaajien tulee kertoa, ettei vaikeiden asioiden kanssa tarvitse jäädä yksin.

Purkukysymykset:

- Oliko helppo listata ihmisiä? Mitä muita ajatuksia heräsi?
- Miksi on tärkeää, että ympärillä on ihmisiä, joille voi jutella?
- Mitä voi tehdä, jos tuntuu, ettei ole ketään, kenelle voisi jakaa ajatuksiaan?

5. Loppukoonti: Purkupuu (n. 15 min)

Teema: Loppukoonti, teemojen suuntaaminen omaan käytökseen

Materiaalit

- post it -laput, kynät

Kirjoita lupauksesi, millä konkreettisella keinolla jatkossa kunnioitat toisten oikeutta koskemattomuuteen. Anna turvallisuuss lupauksesi muille, aloita ”Lupaan...” Laput kirjoitetaan työpajoissa ja yhdistetään lopuksi alakerran salissa olevaan puunrunkoon (76 x 150 cm).

Päivä päätetään muistutukseen, että joka päivä voit lopettaa negatiivisen kierteen ja päättää toimia uudella tavalla!